

133502

Biblioteca Poporală a „Asociațiunii”
Publicațiune lunară

Nr. 100

**Ce este
și
ce vrea să lucre
Asociațiunea ?**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Editura „Asociațiunii”.
Sibiu.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

Intemeiată la 1861.

Președinte de onoare:

M. Sa Regele FERDINAND

Președinte activ:

Vas. Goldiș

deputat, membru onor.
al „Acad. Române”

Vicepreședinte activ:

Dr. Oct. Russu

advocat

Comitetul central al Asociațiunii numără
40 de fruntași din toate păturile societății
românești.

E de datoria fiecărui bun român să
sprijinească „Asociațiunea”, abonând
publicațiile ei și înscriindu-se de
membru

Taxele de membrii:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 5000—
Membru fondator al „Asociațiunii”	„ 1000—
Membru pe viață al „Asociațiunii”	„ 500—
Membru activ, anual	„ 50—
Membru ajutător, anual	„ 10—

133502

650002

Biblioteca Poporală a „Asociațiunii”
Publicațiune lunară

Nr. 100

**Ce este
și
ce vrea să lucre
Asociațiunea?**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504497

Editura „Asociațiunii”.
Sibiu.

Casa Națională Centrală a Asociației.

Oameni buni!

Credeți faptelor!

Știm că vin mulți la ușile voastre și bat, cerând intrare: unii cu una, alții cu alta.

Câte societăți și așezăminte nu sunt în țara asta, cari toate vă cer sprijin!

Ascultați-i pe toți și-i sprijiniți, după vrednicia lor și după puterile noastre. Înflorirea lor e înflorirea țării noastre.

Când e vorba de a măsura vrednicia ori nevrednicia oamenilor și a întreprinderilor lor, avem o măsură foarte sigură, dumnezeiască chiar. E măsura, pe care ne-o dă Domnul Hristos, în evanghelie, când zice: „Păziți-vă de proccii cei mincinoși, cari vin la voi în haine de oi, iar înlăuntru sunt lupi răpitori.

Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei. Au doară vor culege din spini, struguri? sau din ciulini, smochine? Așa tot pomul bun, roade bune face, iar pomul rău, roade rele face. Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune". (Matei, cap 7, vers 15—18)

De aceea fac foarte bine cei ce, urmând dumnezeiasca povață a Mântuitorului, cer dela toți, cari se pun în fruntea mulțimei, fapte. Vorba românului: „faptele, faptele, nu oala cu laptele!“

I.

Ce-a făcut Asociațiunea până acum?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Măsurându-ne și noi cu această măsură a faptelor, trebuie să vadă ori și cine, că noi atingem măsura. Suntem doar cea mai veche însoțire culturală la românii de pretutindeni. Cu cinci ani mai bătrână decât însaș Academia Română, societatea cea mai aleasă de învățătură și cultură a neamului românesc, în sânul căreia ar fi să intre numai nemuritori — însoțirea noastră, numită și „Astra“ sau, cu numele întreg: „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ (mai pe scurt „Asociațiunea“), în trecutul ei de 64 de ani, poate arăta următoarele fapte mai de samă,

pe cari le reamintim, ca să le cunoască tot mai multă lume românească :

1. A ajutat oameni.

A ajutat cu bani (burse) peste 500 de cărturari români, cei mai mulți băieți de țărani, cheltuind, pentru acest scop, până la 1918, suma de 156.400 coroane și 68.000 de lei. — Nu e mare această sumă, fiindcă nu erau mari nici ajutoarele de bani pe cari le da Asociațiunea tinerilor noștri. Ele erau dela 20 coroane (cele mai mici) până la 800 coroane (cele mai mari) și, în urmă, dela 500—1000 lei. An de an cereau acele ajutoare un număr de 50, 60, uneori peste 100 de tineri. Aceasta dovedește cât erau de trebuincioase și de binevenite. Dacă avem astăzi și atâția cărturari, câți avem, aceasta se datorește, în mare parte, Asociațiunii.

Dându-și apoi seama, că, afară de clasa mijlocie a negustorilor și meșteșugarilor, neamul nostru n'o poate duce bine numai cu țărani de o parte și cu cei câțiva cărturari de altă parte, fiindcă banii, greu munciți, ai unora și ai altora aveau să încapă numai pe mâna streinilor, — Asociațiunea a stăruit, ca un mare număr de tineri să învețe negoțul și meseriile,

ajutându-i și pe aceștia cu suma de 27.460 coroane. — Ajutoarele acestea, precum vedem, sunt mai mici decât cele de mai înainte. Să nu uităm însă, că fiind negoțul și meșteșugurile plug de aur, cum se zice, și tinerii, cari le îmbrățișau mai curând ajungeau la neatarnare, decât cărturarii. În privința aceasta e, firește, încă foarte mult de făcut, până când vom putea zice, că clasele de mijloc din toate orașele României întregite sunt cu adevărat ale noastre și banii noștri nu mai ajung în mâini streine. Dacă sunt însă în atâtea orașe din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, unele începuturi bune și în privința aceasta, nu trebuie să uităm partea de merit ce o are Asociațiunea.

Fiind apoi școlile românești foarte mășter tratate de vechea stăpânire ungurească și de atâtea ori în primejdie să se închidă, din lipsă de mijloace, Asociațiunea și-a ținut de datorie să ajute cele două biserici românești (unită și ortodoxă) la susținerea școlilor românești în parohiile mai sărace. Pentru scopul acesta Asociațiunea a cheltuit 27.400 coroane.

Dându-și apoi sama de însemnătatea deosebită ce o are creșterea fetelor pentru viitorul neamului nostru, Asociațiunea a deschis la Sibiu 1886 cea dintâiu școală superioară (civilă)

de fete, pe care a susținut-o cu mari jertfe până în anul școlar 1919/1920, -când apoi această școală, prefăcută în liceu de fete, a trecut în proprietatea Statului român, rămânând și mai departe în grija Asociațiunii internatul în legătură cu acest liceu de fete. Cu această școală a cheltuit până la 1918 suma de 226.358 cor. și de atunci încoace 355.460 lei. A cheltuit-o însă cu dragă inimă, de o parte fiindcă, la început, aceasta era singura școală, unde fetele noastre puteau învăța ceva carte, de altă parte fiindcă și-a dat sama, precum am amintit deja, ce lucru mare este buna îndrumare națională în creșterea fetelor. A crește bine un băiat înseamnă a da neamului un om cum se cade, a crește bine o fată însă înseamnă a da neamului un rând întreg de oameni, o întreagă generație de ispravă. Iată pentru ce a susținut Asociațiunea între cele mai grele împrejurări și cu cele mai mari jertfe această școală și pentru ce susține și astăzi internatul în legătură cu ea. Din școala și internatul de fete al Asociațiunii au ieșit rânduri-rânduri de eleve bine pregătite, cari trăiesc astăzi ca mame și soții vrednice în toate colțurile locuite de români, nu numai dincoace, ci multe chiar și dincolo de Carpați.

2. A sprijinit literatura și știința.

În acelaș timp Asociațiunea n'a pierdut din vedere nici sprijinirea tinerei noastre literaturi naționale. În câteva rânduri ea a încurajat prin premii pe scriitorii noștri mai de seamă, începând cu poetul Andrei Mureșanu, ale cărui poezii le-a premiat cu 50 de galbeni. Dându-i acest „neînsemnat premiu“, Șaguna, cel dintâi președinte al Asociațiunei, i-a poftit să aibă „tăria trupească ca vârful Surului și Măgura Codlei“. După numele strălucit al celui dintâi premiat, după numele autorului „Răsunetului“ (Deșteaptă-te Române!...) și a numit acest premiu literar al Asociațiunei premiul Andrei Mureșanu, care în anii dinaintea războiului ajunsese la suma de 300 coroane anual.

Afară de premii a cheltuit Asociațiunea cam 100.000 până în 1918, și de atunci 950.000 lei cu tipărirea mai multor lucrări, mai ales de istorie românească.

Afară de aceea, voind să lămurească pe membrii săi asupra lucrărilor sale și, de altă parte, să dea prilej scriitorilor noștri de a-și publica lucrările lor literare, istorice și științifice, Asociațiunea înființă în anul 1868 revista „Tran-

silvania", care acum e în al 56-lea an de viață și e, astfel, cea mai veche revistă românească din Ardeal. La început a fost redactată de marele Gheorghe Barițiu și aducea lucruri interesante cu privire la istoria românilor. Acum se tipărește sub îngrijirea secretarului literar al Asociațiunii, având sprijinul celor mai de frunte învățați și scriitori români de pretutindeni și cuprinzând de toate (poezii, nuvele, schițe, teatru, istorie, știință pe înțelesul tuturor, ș. a.), așa încât orice cititor găsește ceva ce-l interesează.

Mai târziu Asociațiunea tipări cea dintâi „Enciclopedie română”, în trei volume mari și „Dicționarul numelor de localități” cu populație română din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, făcând multe servicii cu ele tuturor cetățitorilor noștri.

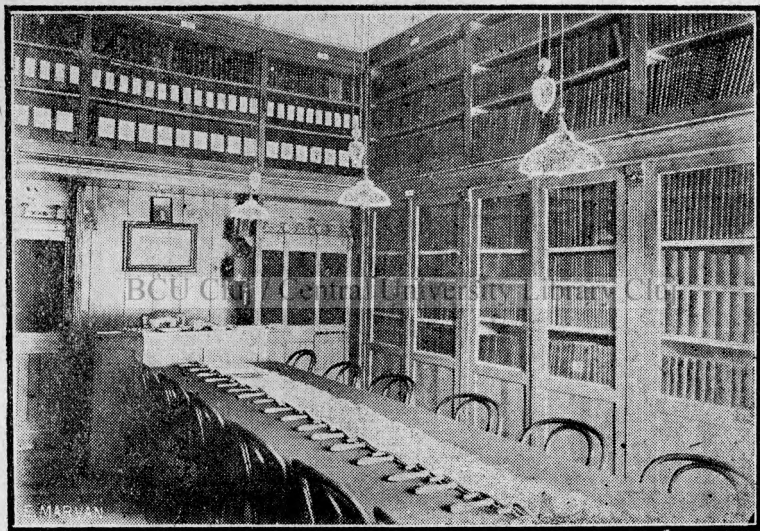
Pentruca să adune în jurul ei pe toți cărturarii noștri, Asociațiunea a înființat așa numitele „secții științifice—literare”, mai pe urmă în număr de opt, apoi de douăsprezece (literară, istorică, etnografică, de științe sociale, de științe naturale, de medicină, școlară, economică, tehnică, de industrie și comerț, de propagandă și în sfârșit, artistică), pentru ca, întrunind în ele pe toți oamenii noștri de seamă, grupați după îndeletnicirile lor, să poată sta în ajutorul co-

mitetului central al Asociațiunei cu sfatul și cu fapta. Răsboiul a intrerupt și lucrările secțiilor, cum a intrerupt atâtea altele.

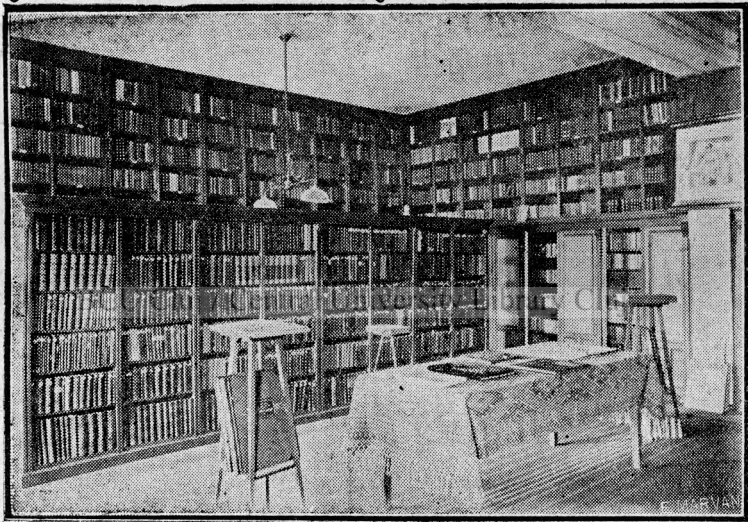
3. A înființat Biblioteca Centrală.

Pentru înlesnirea cercetărilor de știință și literare, și pentru a pune la îndemâna publicului cărți bune, române și străine, Asociațiunea înființă, partea cea mai mare prin daruri dela singuratici și dela societăți, o mare bibliotecă centrală, care numără acum peste 40.000 de volume, și care cuprindé, între altele, prețioase colecții de ziare și reviste, precum și un număr oarecare de documente istorice și de scrisori de ale bărbaților noștri de seamă din trecut (A. Șaguna, Avram Iancu, Axentie Severu, Alexandru Sterca Șuluțiu, Timoteiu Cipariu, Gheorghe Barițiu, Dr. Ioan Rațiu, baron Ursu, Augustin Bunea, Ion Luca Caragiale, Șt. O. Iosif și alții, și alții).

Năzuința noastră trebuie să fie ca această bibliotecă să se îmbogățească tot mai mult. Să nu fie carte, revistă și gazetă românească mai de samă, care să nu se găsească în ea. Asemenea să fie toate cărțile scrise în limbi străine despre noi și alte lucruri mai de samă,

Sala de lectură din biblioteca centrală a Asociațiunii.

Interior din biblioteca centrală a Asociațiunii.

încât să fie adevărată o comoară; să găsești orice dorești.

Pentruca biblioteca centrală a Asociațiunii să fie în adevăr așa cum se așteaptă, trebuie lărgită, ca să poată cuprinde toate cărțile și revistele și trebuie făcute sale de cetire mai multe și mai mari, precum vom arăta la alt loc.

4. A întemeiat Muzeul Central.

În legătură cu biblioteca trebuie amintit și muzeul central al Asociațiunii, care numără peste 100.000 de obiecte, împărțite în mai multe secții, având menirea să cuprindă tot mai multe din amintirile istorice și comorile de artă ale poporului nostru.

Amintim următoarele :

1. *Secția artelor frumoase*, cu numeroase picturi de Mișu Pop, Octavian Smighelschi, Flaviu Domșa, Cabadaeff, Albescu, Dörschlag, Chidu, ș. a. E și un început de galerie de portrete ale bărbaților mari ai neamului nostru (Horia, Cloșca, Crișan, Avram Iancu, A. Șagună, Al. Sterca Șuluțiu, Andrei Mureșanu, Petru Maior, Gheorghe Lazăr, protopopol Simion Balint, tribunul Axentie Severu, ș. a.). Toate însă trebuie mărite și sporite după împrejurările

Secția artelor frumoase (Picturi de M. Pop) din
muzeul central al Asociațiunii.

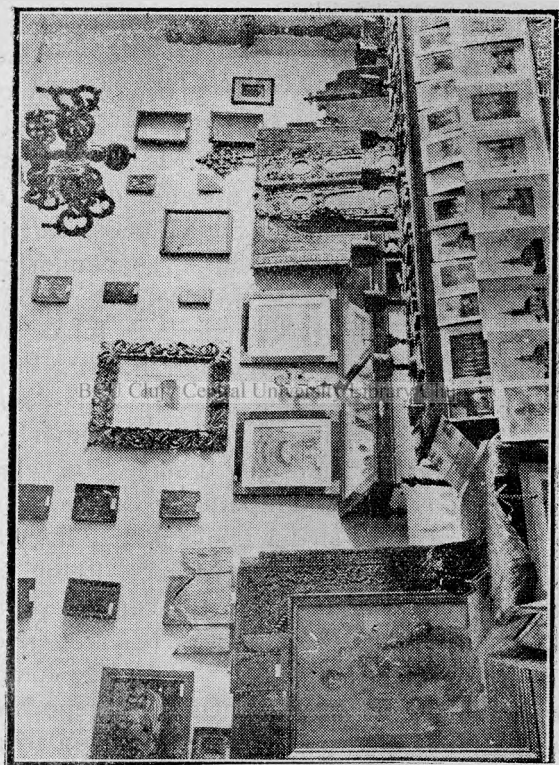
Secția artelor frumoase (Picturi de O. Smighelschi)
din muzeul central al Asociațiunii.

schimbate de acum. Câteva din obiectele muzeului nostru central le și arătăm în chipurile ce împodobesc aceste pagini.

2. *Secția bisericească* cuprinde câteva icoane bisericești vechi, sfeșnice, pomelnice, cruci, porți de lemn, potire, lingurițe frumos lucrate, ș. a. Când ne gândim la bogăția de odore ce o au bisericile noastre, e puțin ce avem noi. Totuși, e un început frumos, care cu sprijinul și bunăvoința tuturor oamenilor de bine, poate ajunge foarte departe.

3. *Secția etnografică* cuprinde tot ce privește felul de viață al poporului nostru. Până acum avem o casă țărănească din Săliște (lângă Sibiiu), scoarțe, chilimuri, ștergare, cămăși, ii, cingători, șorturi, marame, crătinte, ba chiar unele costume întregi din părțile Branului, Giurgeului,¹ Brașovului și din unele părți bănățene.

E puțin însă față de ceea ce trebuie să avem, pentruca muzeul nostru central să fie oglinda adevărată a tot ce țara noastră are ca porturi, obiceiuri naționale, ș. a. Câte comori vechi nu s'au prăpădit din negrija și nepriceperea noastră! Câte părți de case vechi, câți stâlpi, câte coridoare, lăviți, cruci, scaune, mese, lăzi, cuiere, armuroae, ploști, linguri, cuțițe, furculițe, ciumăci, bețe, buzdugane, furci, ș. a., cum

Secția bisericească a muzeu'ui central
al Asociațiunii.

Interior din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii.

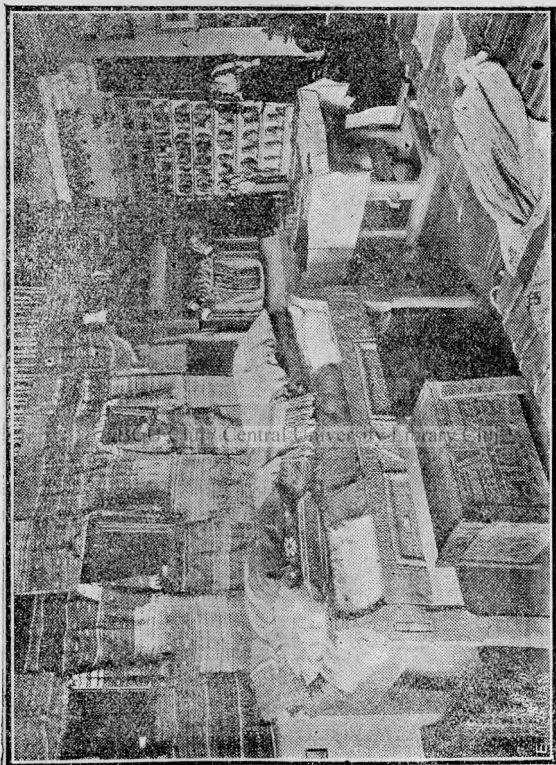
astăzi nu se mai fac! În privința aceasta e încă foarte mult de adunat.

De aceea rugăm și aici pe toți oamenii de inimă, cari pricep și simt însemnătatea acestor lucruri, să ne trimită ce pot, ori cel puțin să ne scrie unde se găsesc astfel de lucruri.

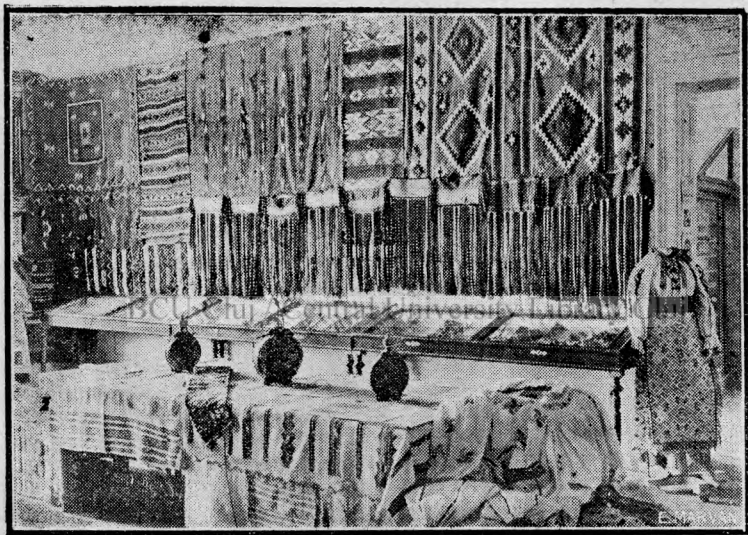
Ar trebui strânse apoi și cântecele populare, așa cum a făcut maiestrul ungar Béla Bartók cu cântecele noastre din Bihor, tipărite cu cheltuiala Academiei Române din București. Pilda ar trebui urmată de toți oamenii pricepuți.

4. *Secția arheologică și numismatică* cuprinde tot ce e de interes pentru viața din vechime a pământului nostru. Obiecte din epoca de piatră (cioplită sau necioplită), de fier, de bronz, de aramă, din timpul Tracilor, Dacilor, Romanilor, din ale năvălirii altor neamuri. Și până acum avem unii bani și medalii dela diferiți împărați și regi. Când vom avea mijloace și vom putea face săpături, vom avea și mai multe lucruri de preț, pe cari le vom așeza după vechime și valoare.

5. *Secția economică* cuprinde tot ce se ține de economia de casă, de câmp, de pădure a poporului nostru. Avem unele lucruri în mic (miniatură, cum se zice). De pildă casa țărănească, cu fântână, cu cumpănă și crep (troacă)

Interior din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii (casă dela Săliște).

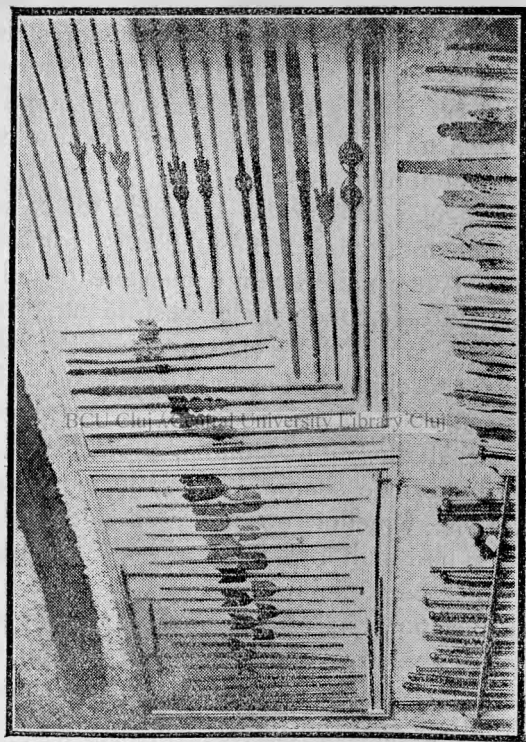

Interiorul din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii

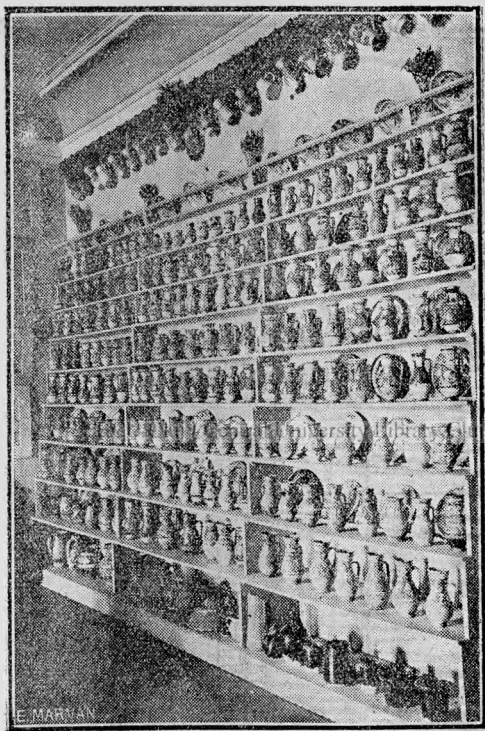

Înainte de ei colibă de munte, stână, strungă de oi cu șistare, vedre, vedrițe, donițe, ș. a. Apoi joagăre (ferăstraie) pentru tăiatul lemnului, șteampuri pentru zdrobitul pietrelor de aur, mori de vânt, război de țesut, ș. a. Dar e mult până ce vom avea tot ce e mai de seamă pentru gospodăria poporului nostru.

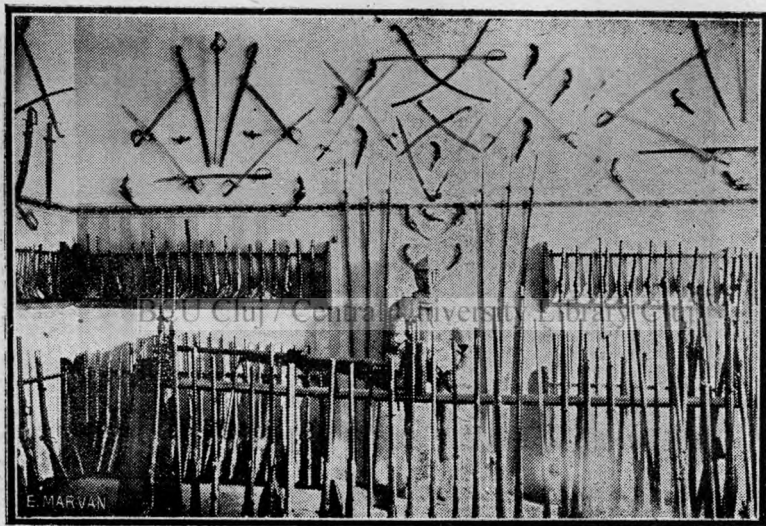
6. *Secția industrială* cuprinde tot ce iese din mâna meșteră a românului ori a româncei noastre. Avem până acum o culegere destul de bogată de oale, blide și alte vase făcute de oameni de-ai noștri. Între ele sunt unele de o frumusețe deosebită. Tot așa sunt deosebit de frumoase și plac mai cu seamă străinilor: broderiile, alesăturile, chindisăturile, știpuielile și celelalte lucruri de seamă, pe cari le fac mâinile dibace ale femeilor noastre. Am dori însă să avem și mai mult în privința aceasta. Sunt părți întregi ale pământului românesc, de unde n'am cules nici noi, nici alții aproape nimic. Și ar fi mare pagubă să se piardă astfel de comori, fără ca să le fim luat folosul deplin. — Afară de aceea, am dori să avem pe lângă schiopticoanele de acum și altele cu vederi de tot felul din țara noastră și din străinătate. Apoi unul sau mai multe cinematografe, nu cu filme, care, strică pe oameni, arătându-le calea destrăbălării, a ruinei

Secția etnografică (furci de tors) a muzeului central al Asociației.

Secția etnografică (Olăritu) a muzeului
central al Asociației.

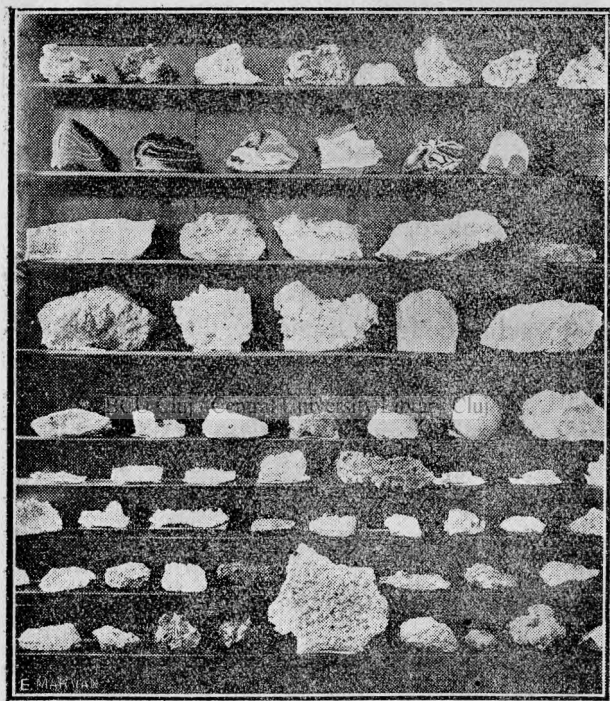
Secția armatei din muzeul central al Asociațiunii,

și rușinei, ci cu filme patriotice, din istoria, din frumusețile țării noastre și ale altor țări, cu călătorii, cu lucruri de economie, de științe naturale, ș. a.

7. *Secția școlară* ar cuprinde datele privitoare la școlile noastre. Mai ales la cele vechi. Tablouri, cari să înfățișeze dezvoltarea lor. Manuale (cărți de școală) vechi și nouă, fotografii, rechizite școlare, ș. a.

8. *Secția armatei*, așa cum e acum, cuprinde multe arme, puști, pistoale, baionete, lănci, săbii vechi, coifuri, hangere, iatagane, cuțite, pumnale, o întreagă armură de fier, cum obișnuiau cavalerii de pe vremuri, apoi unele lucruri (mitraliere mai cu seamă) din războiul abia încheiat. Dar e încă foarte mult de adunat și de făcut și în privința aceasta. Ar trebui culese toate proclamațiunile, ordinele de zi, comunicatele oficiale ale marilor cartiere generale, vederile de pe câmpul de luptă, diferite scene din război, fotografii, portrete și tablouri, cari să înfățișeze vederile înălțătoare, care, ne-au adus întregirea țării noastre, ș. a., ș. a. Rugăm, deci, și aici pe toți cari au astfel de lucruri, să le trimită muzeului central al Asociațiunii, mai ales amintiri de ale eroilor noștri.

9. *Secția științelor naturale*, împărțită în

Secția științelor naturale. Subsecția mineralologică
din muzeul central al Asociațiunii.

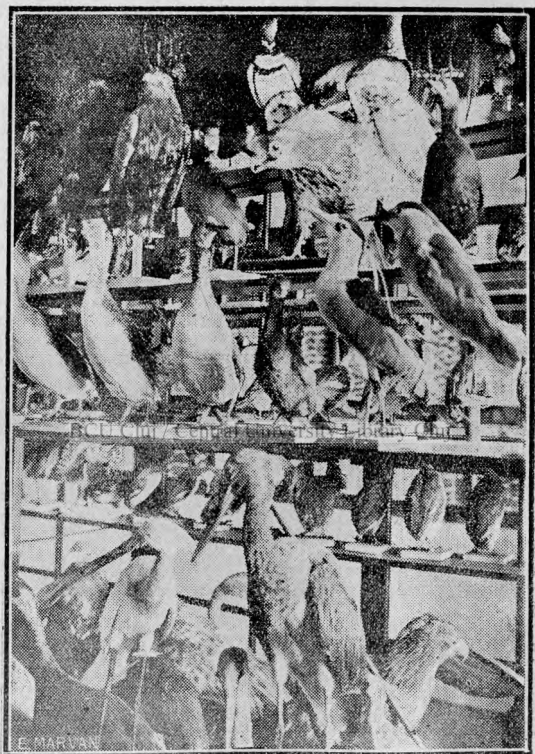
trei părți (zoologică, botanică și mineralogică) cuprinde tot ce are țara noastră ca animale, plante și minerale. Ba între cele 20.000 de obiecte de științe naturale, cumpărate dela Adam Buda de Galați sunt multe și din alte țări, mai cu seamă păsări și fluturi. El a fost atât de îndrăgit de ele, încât s'a dus să-și aducă pe cele mai frumoase din Egipt, Palestina, ba chiar și dela Marea ghețoasă de miază-noapte. Din veniturile fondului, făcut Asociațiunii noastre tot de acest mare iubitor al naturei, se va spori an de an acest muzeu, cum a fost și dorința lui.

Afară de muzeul central mai avem un muzeu al amintirii 848/9 în Vidra, cu aproape 800 obiecte și mai multe muzee, mai mici.

5. A luminat poporul.

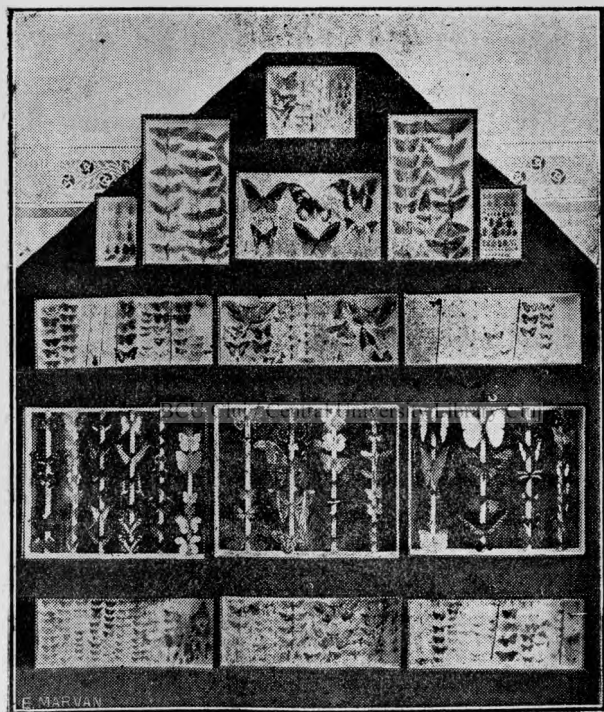
Lucrarea de căpetenie a Asociațiunii noastre însă a fost de bună seamă încercarea ei de a răspândi lumina și a țineă pururea viu simțământul național în mijlocul poporului nostru, dar mai ales a ridică mintea, inima și bunăstarea materială a țărănilor noștri.

Ca să poată lucră mai bine, Asociațiunea a împărțit întreg Ardealul, Banatul, Crișana și Maramurășul în cercuri sau circumscripții mai

Secția științelor naturale. Subsecția zoologică
(păseri) din muzeul central al Asociațiunii.

Secția științelor naturale. Subsecția zoologică (fluturi) a muzeului central al Asociației.

mari, numite și „despărțăminte“, având în fruntea lor comitete cercuale compuse, în baza statutelor, din directorul și subdirectorul despărțământului, din cassier, controlor și notar, apoi din toți membrii fondatori și pe viață din partea locului. (Vezi taxele de membri ai Asociațiunii pe pagina a doua a învelitoarei acestei cărțițele!).

Până acum Asociațiunea are cam 110 de despărțăminte și vrea să mai înființeze altele, așa, încât în fiecare cerc pretorial (plasă administrativă) să fie un astfel de despărțământ cultural cu un muzeu și o bibliotecă regională mai măricică BCU Cluj / Central University Library Cluj

În cadrele despărțămintelor avem apoi comunele—membre ale Asociațiunii, sau așa-numitele „cercuri culturale“, „agenturi“. Înainte de războiul mondial (1914) aveam peste 600 de agenturi cu tot atâtea biblioteci populare. Din 1919 încoace am mai înființat 2650 de agenturi și biblioteci populare cu peste 150.000 de cărți și mai avem gata alte 1000 de biblioteci populare, pe care le vom dăruî în tot atâtea comune românești, ca să nu mai rămână nici un sat și cătun mai de samă, din raza de acțiune a Asociațiunii fără cartea românească, dătătoare de lumină.

Atragem, deci, și aici luarea aminte a tuturor comunelor noastre să se constituie în cercuri culturale ale Asociațiunii și să ceară, fie deadreptul din Sibiiu, fie prin directorul despărțământului lor, câte o bibliotecă poporală, și li se va da. Unde sunt patru membri ai Asociațiunii, se poate formă o agentură.

Ajutată de cele 110 de despărțăminte, precum și de cele câteva mii de agenturi ale sale, Aseciațiunea a lucrat din toate puterile pentru înaintarea poporului nostru.

Și anume, a ținut prelegeri poporale 32.500 în satele noastre despre diferite lucruri, cari priveau mai de aproape pe săteni, iar în puținele orașe stăpânite de noi până atunci a ținut 3194 conferințe pe seama orășenilor și cărturarilor noștri. (Numai în iarna 1924/1925 a ținut, de pildă, în Sibiiu și satele din jur peste 100 prelegeri și conferințe).

Șezători literare (cu cetiri, cântări, teatru, ș. a.) a dat 390.

Cursuri pentru analfabeți (cei ce nu știu ceti și scrie) a înființat, cu ajutorul preoților și învățătorilor, în 380 de sate, învățând carte românească pe 45.950 persoane și răsplătind osteneala domnilor preoți și învățători, conducători

ai acestor cursuri, cu premii de câte 50 coroane (bani mulți înainte de războiu!), și 2000 lei.

A întemeiat bănci populare și cooperative sătești până în 1914 (înainte de război) 44, iar de atunci încoace a trimis și trimite în zeci și sute de locuri statute și îndrumări pentru înființarea de cooperative, tipărite de Asociațiune cu cheltuiala marelui binefăcător basarabean Vasile Stroescu, din cari oamenii noștri au putut să vadă cum trebuie făcute și conduse cooperativele.

Mai mult! Asociațiunea, ca să poată veni și mai bine în ajutorul sătenilor noștri, a luat (înainte de războiu) anume un conferențiar, care dădea oamenilor toate lămuririle trebuincioase în privința aceasta, ba a condus și niște cursuri pentru pregătirea conducătorilor de bănci populare și cooperative sătești.

Asemenea și-a avut Asociațiunea conferențiarul său agronomic, care mergea din sat în sat, dând oamenilor la fața locului, povește și îndrumări sănătoase, cum să lucre mai bine pământul și să îngrijască mai mult vitele și alte lucruri de pospodărie.

Pentru a deșteptă mândria și simțul de întrecere (emulare) în poporul nostru, Asociațiunea a aranjat patru expoziții mari și mai

multe, mai mici. Cele mari au fost cea dela 28 Iulie 1862 din Braşov, cea dela 15/27 August 1881 din Sibiiu, cea din 1905 tot în Sibiiu, cu prilejul deschiderii muzeului central şi cea din 1911, dela Blaj, cu prilejul serbărilor de o jumătate de veac dela înfiinţarea Asociaţiunii. Apoi: cu ocazia centenarului Gh. Lazar (1923) o expoziţie etnografică la Avrig, iar în 1924, la centenarul Avram Iancu, o expoziţie de mine-reuri şi una de obiecte din Munţii Apuseni, în Câmpeni. Mai mici au fost aproape 100, aranjate cu deosebire cu prilejul adunărilor cercuale ale despărţămintelor noastre.

Astfel am avut expoziţii de agricultură, în-ţelegând aici şi grădinăritul, la cari au fost premiaţi gospodarii cei mai harnici şi mai pri-cepuţi, de vite, de costumuri (porturi) naţionale, de dansuri (jocuri), de frumuseţe, de copii, la cari au fost premiate mamele şi fetele cele mai frumoase, precum şi copiii cei mai sănătoşi. Am avut apoi întreceri (concursuri) muzicale, sportive, industriale, ş. a.

Cine-şi dă sama ce-a fost în stare să facă simţul de întrecere, de nobilă emulare, la un popor mic, ca cel elin (grec) de odinioară, va şti preţui însemnătatea acestora şi la noi.

Asociaţiunea a tipărit apoi cărţi de învă-

țatură și petrecere, călindare, ș. a., în aproape două milioane exemplare, pe cari, parte le-a vândut foarte ieftin (zece cărți și un călindar pentru două coroane înainte de războiu!), parte le-a dat în cinste (gratuit) pentru lățirea gustului de cetit.

Voind Asociațiunea să-și crească membrii, ca o mamă bună, de când sunt copiii și până târziu, când intră în viață, a tipărit și „Biblioteca tineretului“, ca să vină în ajutorul lor în clipele cele mai hotărâtoare, când de multe ori o vorbă bună, o povață cuminte, spusă la vreme potrivită, îndreaptă un întreg viitor.

Să nu uităm, apoi, nici sprijinul ce l-a dat Asociațiunea ostașilor, trimițându-le cărți de cetit în spitale, unde zăceau răniți, ori chiar și la fronturi, ca să le mai treacă de urât și să nu simtă așa de mult durerea înstrăinării.

6. A unit pe toți românii.

Vrednicia cea mai mare poate că și-a câștigat-o, în sfârșit, Asociațiunea prin faptul că și-a ținut și-și ține adunările sale generale tot în alt și alt loc.

În cei 64 de ani, de când ființează, a ținut adunări generale în 30 de orașe și orașele românești. N'a putut să țină totdeauna unde ar

fi dorit, fiindcă maștera stăpânire maghiară de pe vremuri nu da voie. Și așa însă a dat prilej, prin adunările sale românilor noștri să se cunoască mai bine, să lucreze împreună, să se stimneze unii pe alții, să-și prețuiască și cultive limba.

Mai mult! Asociațiunea, ca o mamă bună, a împăciuit pe fiii ei ori de câte ori din o pricină sau alta erau învrăjbiți. Așa s'a văzut, bună oară, la Blaj, în 1911, când sub steagul literaturii și culturai naționale, desfășurat de Asociațiunea noastră, s'au întrunit în acelaș timp și loc două tabere de oameni, foarte îndârjite: cei dela „Tribuna“ și „Românul“ de pe vremuri, din Arad.

Adunările generale ale Asociațiunii au fost și sunt doar cele mai mari manifestații culturale românești, față de cari sinoadele sau alte adunări ale celor două biserici române sau de altă natură sunt foarte reduse, tocmai fiindcă nu sunt ca ale Asociațiunii, pentru toți românii.

Cât de mult a pregătit deci și Asociațiunea sufletele românești pentru unirea cea mare și veșnică, întâmplată în 1918!

A primit pe generalul francez Berthelot la Sibiu (conduct etnografic). A aranjat serbările de comemorare pentru Gh. Lazăr și Avram Iancu. Serbările de înfrățire culturală.

Lucrul acesta mare a putut și poate să-l facă Asociațiunea numai atâta timp, cât se va feri de politica de partid și de confesionalism. Membrii ei pot să fie într'un partid politic sau altul, precum unii sunt credincioși ai bisericii românești unite cu Roma, iar alții sunt ortodocși, dar Asociațiunea nu are nici un colorit politic, precum nu are nici un colorit confesional, pentru că ea e a tuturor.

În clipa însă, când Asociațiunea s'ar alipi de un singur partid politic sau ar sprijini numai pe credincioșii unei biserici, prigonind pe ceilalți, ar încetă de a mai fi ceea ce este, tăindu-și astfel ea însăși creanga de sub picior.

Să sperăm însă, că, precum în trecut, așa vor ști să afle calea cea potrivită a înaintării noastre și în viitor bunii români, chemați să o conducă.

Ce spun oamenii mari ai neamului despre Asociațiune?

Credem că nu putem încheia mai nimerit aceste repriviri asupra trecutului Asociațiunii, decât amintind părerile câtorva fruntași ai noștri despre rostul și însemnătatea ei:

Gheorghe Barițiu, întemeietorul gazetăriei noastre ardelenene și fost secretar al Asociațiunii

în cei dintâi 30 de ani de viață ai ei, prin urmare omul, care a cunoscut-o mai bine ca ori și cine, zice despre ea: „De nu ar mai fi făcut nimic românii în 1860 spre desvoltarea și consolidarea (întărirea) vieții lor naționale, urmașii tot le-ar fi datori cu recunoștință pentru înființarea Asociațiunii. Cine neagă (tăgăduște) aceasta, este dator, ca om iubitor de adevăr, să cetească *toate* actele acestei însoțiri, apărute în cei 30 de ani ai existenței (ființarei) sale și să tragă consecințele (urmările): împrumutarea de idei între cetățenii, cari vorbesc aceeaș limbă; desvoltarea simțemintelor umanitare, (omenești); desvoltarea tot mai solidară (să țină tot mai mult laolaltă!) a conștiinței naționale; înavuțirea, nețezirea și purificarea (curățirea) limbei, unificarea ei, precum nu mai fusese niciodată, pentruca să o știi cu atât mai mult stimă și iubiri; câștigarea convingerii, că în această limbă poți cultivă prea bine științele și artele, cum și legiferă (aduce legi) și administră o țară, un stat; în fine intrarea națiunii noastre cu limba sa în concertul popoarelor neolatine, ale celor mai civilizate din Europa. Existența și activitatea Asociațiunii transilvane s'a simțit, deși fără multă paradă și așa numite reclamuri, în tot corpul națiunii, din toate țările locuite de români; ea

a fost un bold spre a se înființa și alte părți spre aceleaș scopuri diferite societăți sau reuniuni“.

Domnul *Iuliu Maniu*, fost multă vreme director al despărțământului Blaj al Asociațiunii, care a pregătit și marile serbări jubulare din 1911 de acolo, vorbește astfel: „Activitatea din trecut a Astei înseamnă lupta conștientă și stăruitoare pentru emanciparea (eliberarea) culturală a neamului românesc și pentru ridicarea culturii românești prin o muncă purtată din inițiativă (imbold) socială și particulară. N'am avut în trecut nimic dela stat. Și oricât de modeste ar crede cineva rezultatele dobândite de noi românii de dincoace de Carpați pe tărâmul cultural, ele au netăgăduitul merit că au fost exclusiv roadele inițiativei și energiei particulare a poporului românesc. De aici trăinicia și soliditatea acestui rezultat. Sunt convins, că și în viitor poporul românesc trebuie să meargă pe aceiaș cărare a muncii sociale și particulare bine organizate. El să nu aștepte totul dela stat. Statul să dea posibilitatea și ajutorul, ca organizarea puterilor particulare și sociale să se poată întâmpla cu deplină libertate și mai ales bine îndrumată. Din această muncă a însăș societății românești, independente de viața politică a statului, va răsări și va crește adevărata

forță a neamului românesc. Reluarea firului activității Astrei și a revistei sale literare, scăpată din mână din pricina războiului, înseamnă înțelegerea acestui lucru și hotărârea de a conduce această activitate socială și particulară pentru înaintarea noastră culturală“.

Iar domnul *Nicolae Iorga*, mintea cea mai cuprinzătoare ce o avem noi românii astăzi, scriă în 1905: „Asociațiunea s'a născut din curentul neîntrerupt spre lumină, care a însuflețit de 150 de ani măcar pe românii din Ardeal, din adevărată iubire cătră popor, căruia îi trebuiau școli, tot mai bune și mai românești, pentru a putea sta alături cu alți locuitori ai aceluși pământ. Ea s'a adus la îndeplinire într'o clipă rară, când amintirile unor primejdioase lupte, purtate împreună, uniseră în inimi pe credincioșii celor două Biserici, rivale totdeauna, din nenorocire dușmane uneori, în cari anumite împrejurări au împărțit neamul nostru din acele părți amenințate. Dela început Asociațiunea a fost și a lui Șaguna și a lui Șuluțu, și a blăjenilor și a sibienilor, și a uniților și a neuniților. Și aceasta alcătuiește însușirea ei de căpetenie și cea mai scumpă... Unde desbină legea, unește cartea, lumina“.

II.

Planuri pentru viitor.

Așa a fost Asociațiunea în trecut și așa e și acum.

Cum și ce trebuie să fie ea în viitor?

Așa și aceea ce a fost și până acum.

Ba mai mult. Fiindcă Dumnezeu, vitejia fără seamăn a ostașului nostru și vrednicia întregului nostru popor ne-a hărăzit, în sfârșit, România întregită, aproape până la granițele limbei noastre, ajungând astfel acolo, unde trebuia să ajungem în urma numărului și puterii noastre, de acum înainte are să muncească Asociațiunea și mai spornic, ca în trecut.

Dacă în trecut am muncit, ca să nu rămânem în urma altor neamuri, de aici înainte trebuie să muncim, ca să le întrecem, să fim noi

cei dintâi în toate. Altfel nu ne putem păstra rolul de popor conducător în această parte de lume.

Cadrele le avem, deci, mari și încăpătoare.
Ce ne mai trebuie?

Icoana, vrednică de munca, cultura și bogăția noastră, pentru a fi așezată cu cinste în aceste cadre.

Dacă aruncăm însă ochii în jurul nostru abiă vedem lucruri, cari să amintească lumii de credința, vitejia și cultura românească.

În întreg Ardealul, Banatul, Crișana sau Maramureșul abiă sunt monumente publice românești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dându-și seama de aceste neajunsuri, Asociațiunea, cea mai veche însoțire culturală la românii de pretutindeni, și-a propus să înfăptuiască o parte însemnată din lucrurile cele mai de căpetenie pentru cultura românească.

Iată vre-o câteva din acestea:

1. Monumente artistice.

Pentru a ne arăta recunoștința față de înaintașii noștri vrednici, cărora le datorăm tot ce suntem și pentru a ne aduce aminte tot mai bine de datoria ce o avem cătră țară și binele

de obște, va trebui să ridicăm un șir întreg de monumente artistice în amintirea eroilor și faptelor mari din trecutul românesc.

Așa ar fi o *capelă pe câmpia Turzii*, în locul unde a pierit de mâna călăilor streini *Mihai Viteazul*, cel dintâi înfăptuitor al României mari. În această capelă, an de an, ar trebui să se facă parastas și serbări pentru veșnica pomenire a marelui mort, la 8 August.

Asemenea ar trebui să-i ridicăm o *statuie* și în *Alba-Iulia*, unde a intrat biruitor ca cel dintâi domn al tuturor românilor.

Regelui munților, lui *Avram Iancu*, încă va trebui să-i ridicăm o *statuie în Cluj*, unde s'a oțelit sufletul său de român în anii, când a învățat acolo carte ungurească.

Înainte de casa națională centrală a Asociațiunii din Sibiiu ar fi bine să avem copia columnei lui Traian din Roma, care ne-ar aminti nu numai de cele dintâi clipe ale înfiripărei, ci și de așezarea noastră trainică de neam deosebit în aceste părți.

Lui Horia, Cloșca și Crișan, martirilor noștri frânți pe roată de stăpânirea vrășmașe de pe vremuri, încă va trebui să le ridicăm un mare monument în *Alba-Iulia*, care să înveșnicească pentru totdeauna vrednicia lor.

Alte monumente s'ar înălța la Șelimbăr, lângă Sibiu, unde marele voevod Mihai Viteazul a învins pe dușmanul său, principele Andrei Batori; la Mesteacăn, de unde a pornit mișcarea de eliberare a lui Horia; la Fântânele și Abrud, unde Moșii lui Avam Iancu au bătut pe dușmanii, cari ne călcau hotarele.

Câmpul libertății dela Blaj, acest leagăn strălucit al deșteptării noastre naționale, ar trebui prefăcut într'o grădină frumoasă, vrednică de oamenii și faptele mari, a căror amintire se leagă de acest loc istoric. Așa ar fi busturile bărbaților noștri mari: episcopii Ioan Lemeni și Andrei Șaguna, apoi conducătorii noștri Simion Bărnuțiu, Avram Iancu, Axentie Severu, proto-popul Simion Balint, Timoteiu Cipariu, Alexandru Papiu Ilarian, Gheorghe Barițiu, I. Pușcariu, ș. a.

Asemenea ar fi și îngrijirea amfiteatrului și a tuturor ruinelor romane dela Grădiște, vechea capitală a Daciei, Sarmiseghetuza (Ulpia Traiană), Alba-Iulia, Turda, Cluj, Moigrad, ș. a.

2. Case Naționale.

Alte lucruri însemnate ar fi casele naționale, cu biblioteci și muzee regionale, în toate centrele mai de seamă.

Precum credința își are casele ei, cari sunt bisericile, învățământul școlile, miliția cazarmele, așa trebuie să-și aibă de aici înainte și cultura românească casele sau căminurile ei culturale ce se pot numi și case naționale.

Aceste case cu biblioteci și muzee regionale sunt de neapărată nevoie nu numai pentru a da o înfățișare mai românească orașelor noastre, atât de străine și înstrăinate, ci și pentru alte cuvinte.

În multe din orașele și orășelele noastre nu găsești o sală potrivită pentru întruniri și reprezentații naționale mai mari.

În atâtea apoi lipsește aproape cu desăvârșire cartea dătătoare de lumină românească.

Și mai mult apoi ne lipsesc obiectele de artă națională, cu nobila menire de a forma și desvolda simțul pentru frumos al poporului nostru.

Iată pentru ce Asociațiunea ar dori să pună temeiul pentru zidirea unui șir întreg de case naționale, potrivit cu împrejurările locale, în următoarele centre :

Cluj, Oradea mare, Timișoara, Sighetul Maramureșului, Târgul Mureșului, Arad, Deva, Sighișoara, Sătmar, Lugoj, Turda, Abrud, Dej, Beiuș, Năsăud, Brașov, Bistrița, Reghin, Aiud, Diciosânmărtin, Făgăraș, Caransebeș, Mureș-

Ludoș, Borșsebiș, Brad, Lăpuș, Baia-mare, Șimleul Silvaniei, Tulgheș, Alba-Iulia, Blaj și Jibău.

Pentru orientare comunicăm, că aceste case naționale cu biblioteci și muzee regionale, ar fi cu caturi (etaj) și ar cuprinde în parter sala de solemnități, reprezentații, conferințe, sau oricum s'ar numi, sala de lectură, una sau mai multe încăperi pentru colecțiunile bibliotecii, precum și pentru trebuințele diferitelor societăți culturale, economice, muzicale, sportive și așa mai departe, cam în felul cum arată schițele alăturate.

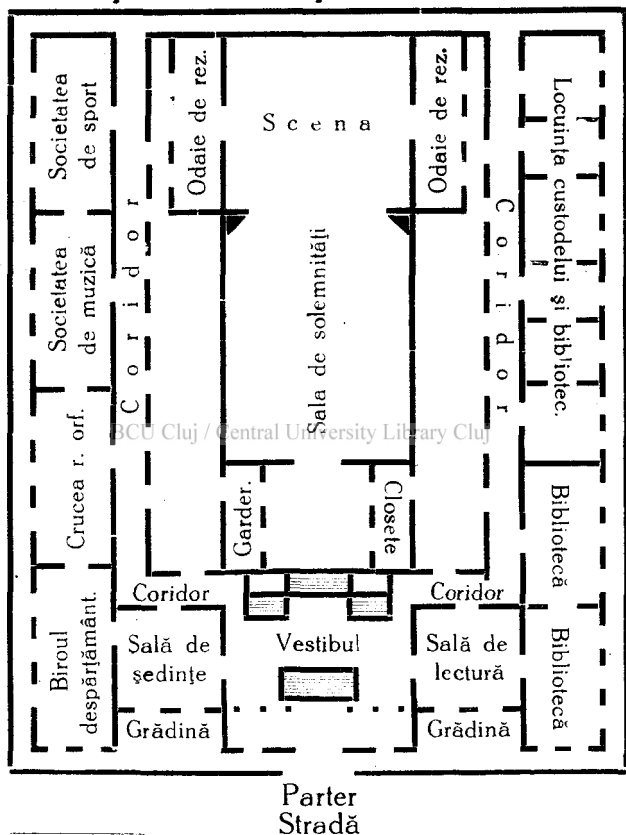
Etajul ar fi pentru colecțiunile muzeului, care ar fi oglinda adevărată din toate punctele de vedere a întregului ținut, în mijlocul căruia se află: istoric, archeologic, geologic, etnografic, artistic, economic, al științelor naturale.

3. Biblioteci populare.

Una din cele mai însemnate legături sufletești ale românilor de pretutindeni a fost cartea.

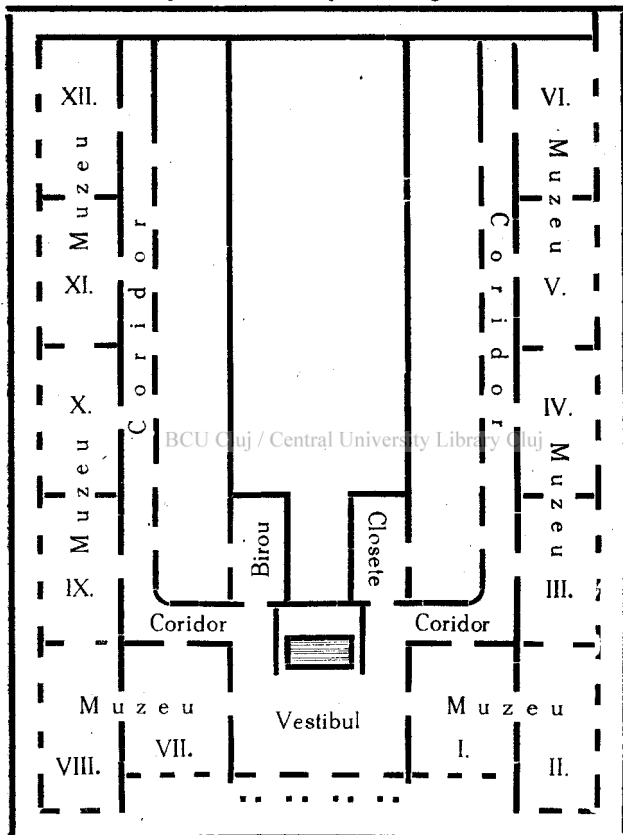
Mitropolitul Ardealului Simeon Ștefan, când tipărea în 1648, la Alba-Iulia, Sfânta Scriptură a Noului Testament, voia să fie cetit și priceput de toți românii, căci zicea el, cuvintele sunt ca banii: acelea sunt bune, cari umblă în toate

Schiță de Casă Națională regională.¹⁾

¹⁾ Din cauze tehnice, în desenele de față nu s'au putut păstra proporțiile și scara obișnuită la astfel de desene.

Schia de Casă Națională regională.

Etaj¹⁾¹⁾ Aceaș observare ca la pag. 50.

țările și sunt cunoscute de toți românii, precum și banii cei buni au trecere ori și unde.

Mitropolitul Dosofteiu al Moldovei a scris viețile sfinților și psaltirile sale pentru toți românii, cari le-au și cetit și le cetesc și astăzi, în Maramureș ca și în Oltenia, în Dobrogea sau în Basarabia ca și în Banat.

Istoria pentru începutul românilor, tipărită la începutul veacului trecut de vestitul Petru Maior se cetea în Muntenia și Moldova cu tot atâta jind și însuflețire ca și în Ardeal și în părțile ungurene. Marele scriitor Costache Negruzzi spune că el a învățat românește din istoria aceasta a lui Petru Maior.

Precum ne-a unit deci cartea românească în trecut, așa trebuie să ne unească și în viitor. Ea e una din cele mai mari puteri ale lumii. Ea nu poate să lipsească de aici înainte din nici o comună românească.

Asociațiunea a tipărit și până acum, deocamdată, câte un număr lunar din biblioteca populară.

Iată numerii tipăriți până acum:

1. Povestiri din viața țăranilor români de I. Pop-Reteganul.
2. Povestiri din viața țăranilor români de I. Pop-Reteganul.

3. Despre cărțile funduare și întabulări, de *Dr. Valer Moldovan*.

4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de *Emanuil Ungureanu, Dr. Elie Cristea și Nicolae Ivan*.

5. Casa părintească, crescătoarea indivizilor și popoarelor, de *Ioan Popea*.

6. Despre testament. Explicarea articolului de lege XV din anul 1876, de *Dr. V. Moldovan*.

7. Poșta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre instituțiile poștale, de *Gavril Todica*

8. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I, de *V. Lazar*.

9. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea II, de *V. Lazar*.

10. Grădina de legumi. Disertație populară, de *I. F. Negruțiu*.

11. Cultura cucuruzului. Disertație populară, de *I. F. Negruțiu*.

12, 13, 14, 15, 16. Ionel. Principii morale și creștinești de educație, de *V. Gr. Borgovanu*.

17. „Astra”. Informațiuni asupra scopurilor „Asociațiunii”.

18. Regulele ortografice stabilite de Academia Română în 1904.

19. Vulcanismul, de *Gavril Todica*.

20. Impărțirea, lucrarea și îngrijirea unei moșii, de *I. F. Negruțiu*.

21. Nuvele istorice, Cartea I, de *I. Al. Lăpădatu*.

22. Nuvele istorice, Cartea II, de *I. Al. Lăpădatu*.

23. Cărticica sănătății, de *Dr. I. Beu*.

24. Invățătură despre legile privitoare la notarii publici regești, de *Mihail Beșan*, notar public regesc în Lugoj.

25. Poezii Poporale, de *Enea Hodoș*.

26. Inceputul neamului românesc, de *Dr. Ioan Lupaș*.

27. Comuna „Viitorul“, de *Romul Simu*.

28. Povestiri, de *Ioan Pop-Reteganul*.

29. *Vasile Alecsandri*: Poezii alese.

30. Ionel, Principii morale și creștinești de educație Cartea VI, de *V. Gr. Borgovanu*.

31. O seamă de cuvinte, de *Octavian Goga*.

32. Cum să trăim? *Aurel R. Dobrescu*.

33. Țichindeal, Asachi, Donici, cu prefață de *Il. Chendi*.

34. Nutrețul măiestrit sau cele mai bune plante de nutreț, de *I. F. Negruțiu*.

35. Din putere proprie, de *N. Petra-Petrescu*.

36. Floarea soarelui. Legendă în versuri, de *Ștefan Cacoveanu*.

37. Poezii, de *Octavian Goga*.

38. *Dr. Ioan Lupaș*: De demult.

39. *Ștefan Cacoveanu*: Floarea soarelui.

Legendă în versuri.

40. Din *Viața Sfinților. Viața Sf. Ioan Gură de aur.*

41, 42. *Ioan Creagă*: Povestea lui Harap alb.

43. *Aurel Cosciuc*: Lucrarea pământului.

44. *Vasile Alecsandri*: Cântece din bătrâni.

45. *Ioan Pop-Reteganul*: Povestiri din viața țăranilor.

46, 47. *Alexandria* sau povestea lui Alexandru Macedon.

48. Calendar pe anul 1912.

49. *Petre Ispirescu*: Ercule.

50. *Dr. Aurel Dobrescu*: Cum să trăim ?

51. *Petru Dulfu*: Din isprăvile lui Păcală.

52. *Romul Simu*: Comuna „Viitorul”.

53. *N. Iosif*: Creșterea pomilor.

54. *N. Petra-Petrescu*: Povestiri.

55. *I F Negruțiu*: Nutrețul măiestrit..

56. *V. Onițiu*: In sat la Tânguiești.

57. Călăuza creștinului la biserică.

58. *Ioan Creangă*: Stan Pățitul.

59. Calendarul „Asociațiunii” 1913.

60. *Dr. Ioan Lupaș*: Viața unei mame credincioase.

61. *V. Gr. Borgovanu*: Leonard și Gertruda.

62. *P. Dulfu*: Isprăvile lui Păcală.

63. *Dr. Aurel Dobrescu*: Cum să trăim.

Partea II.

64. *V. Gr. Borgovanu*: Leonard și Gertruda II.

65. *V. Alecsandri*: Cântece din bătrâni.

66. *I. P. Reteganul*: Povestiri din viața
tăranilor.

67. *A. Cosciuc*: Ingrășarea sau gunoirea
pământului.

68. *I. Barac*: Arghir și Elena.

69. Carte de rugăciuni.

70. Calendarul „Asociațiunii” de anul 1914.

71. *G. Coșbuc*: Povestea unei coroane de
oțel.

72. *Ioan Slavici*: Popa Tanda.

73. Emigrarea în America.

74. *I. Agârbiceanu*: Dela sate.

75. *N. Iosif*: Sfaturi pentru popor.

76. *I. U. Iarnik*: Pavel Cătană.

77. *Dr. Iulian Ghitul*: Boalele lipicioase.

78. *I. Pop Reteganul*: Povestiri din viața
tăranilor.

79. *Anton Pann*: Povestea vorbii, Partea I.

80. *Anton Pann*: Povestea vorbii, Partea II.

81. Calendar pe anul 1915.

82. „ „ „ 1916.

83. Calendar pe anul 1917.

84. " " " 1918.

85. " " " 1919.

86. *Dr. I. Beu*: Cărticica sănătății.

87. *Simeon Stoica*: Igiena copilului până la vârsta de 7 ani.

88. *Simeon Stoica*: Dietetica populară.

Tot aici sunt a se aminti cărțile tipărite de Asociațiune cu cheltuiala marelui binefăcător *Vasile Stroescu*.

89. *V. Alecsandri*: Poezii populare ale românilor. Sibiu 1914.

90. *Ioan Creangă*: Amintiri din copilărie.

91. *Ion Agârbiceanu*: Tușa Oana și In luptă.

Iar mai departe :

92. Satul meu, un sat din Ardeal, de *Ioan Georgescu*. Prețul 3 lei.

93. Din popor, de *Petrea Dascălul*. Prețul 3 lei.

94. Povestiri de *I. Agârbiceanu*. Prețul 3 lei.

95. Calendarul Asociațiunii pe anul 1921, întocmit de *Ioan Georgescu*.

96. Ardealul și Ardelenii, de *Victor Lazăr*. Partea I. Prețul 3 lei.

97. Ardealul și Ardelenii, de *Victor Lazăr*. Partea II. Prețul 3 lei.

98. Istoria lui Tudor Vladimirescu, de Ioan Georgescu. Prețul 3 lei.

99. Oameni și stări dela noi, de Dr. Elie Dăianu. Prețul 3 lei.

100. Ce este și ce vrea să facă Asociațiunea? de Ioan Georgescu.

101. Mitropolitul Andreiu Șaguna, de Dr. Ioan Lupaș. Partea I.

102. Mitropolitul Andreiu Șaguna, de Dr. Ioan Lupaș. Partea II.

103. Calendarul Asociațiunii pe anul 1922, întocmit de Ioan Georgescu.

104. Păcatele noastre, de Ion Agârbiceanu.

105. Avram Iancu, de Ioan Georgescu.

106. Invățătură și petrecere, de I. Georgescu.

107. Ion Constantin Brătianu, de O. Sumea.

108. Calendarul Asociațiunii pe anul 1923, întocmit, de Ioan Georgescu.

109. David Urs de Mărgineni, de Victor Lazăr.

110. Sămânța înțelepciunii, de Maria Regina României.

111. Calendarul Asociațiunii pe anul 1924, întocmit de Ioan Georgescu.

112. Gânduri de dat mai departe, de Horia Petra-Petrescu.

113. Pentru sările de șezătoare.

114. *Inviere și alte poezii*, de *Ioan Borcia*.
 115. *Clipe de întremare sufletească*.
 116. *Icoane dela țară*, de *Petrea Dascălul*.
 117. *De braț cu moșul, în povești*, de *Moșul*
 (Nicolae Petra-Petrescu).
 118. *Povești din țara Cehului*, de *Bojena Niemțova*.
 119. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1925*,
 întocmit de *Horia Petra-Petrescu*.
 120. *E primejduită cultura!*
 121. *Patria, poezii*, de *G. Tutoveanu*.
 122—23. *Ileana, feerie*, de *Ion Borcia*.
 124. „*O bucată de pâne din Banat*”, de
Horia Petra-Petrescu.

125. *Prisonierul din Caucaz* de *Leon Tolstoi*.
 Observăm, că unele cărțițele din această
 bibliotecă nu le mai avem. Ele ar trebui reti-
 părite. Altele continuate, de pildă, cele de *Anton*
Pan, *Ioan Pop-Reteganul*, ș. a., altele, în sfârșit,
 așteaptă acum să fie tipărite bine pentru gustul
 și priceperea poporului.

Astfel ne gândim să publicăm pe rând în
 această bibliotecă scrierile pentru popor ale
 următorilor scriitori: *Alecu Rusu*, *Dr. Paul Vasici*,
Costache Negruzzi, *Vasile Alecsandri* (poezii,
 proză și teatru), *Mihail Kogălniceanu* (cuvântări,
 scrisori). Cu timpul, dacă se desvoltă mai bine

gustul de cetit la poporul nostru, vom da și minunatele discursuri ale lui *Simion Bărnuțiu*, *Timoteiu Cipariu*, *Augustin Bunea*, ș. a., precum și pagini din cronicari și scriitori bisericești mai vechi (*Antim Ivireanul*, *Vartolomeiu Măzăreanu*, ș. a.).

Alții scriitori ar mai fi: *Alexandru Odobescu* (*Moșii și Curcanii*, *Basmul Bisoceanului din Pseudokynegetikon*, *Vulpea bearcă*, *Poveștile mitologice*, ș. a.); *Mihail Eminescu* (*Poeziile în formă populară mai ușoară*: *Doina*, *Ce te legeni codrule*, *La mijloc de codru des*, *Somnoroase păsărele*, *Mai am un singur dor*, ș. a.); *Gheorghe Coșbuc* (*Balade și Idile*, *Războiul pentru neatârnare*, *Povestea unei Coroane de oțel*, din țara *Basarabilor*, ș. a.); *Petre Ispirescu* (*Legendele sau Basmele Românilor*); *I. T. Mera* (*Povești*); *Șt. O. Iosif* (*Poezii*), *Mihail Străjan* (*Parabole*), ș. a.

Afară de acestea „Biblioteca poporală a Asociațiunii” va aduce și sfaturi economice, igienice (pentru îngrijirea sănătății), juridice (pentru înțelegerea legilor și apărarea drepturilor cetățenești), industriale (despre meserii) și comerciale (negustorești) — originale sau prelucrate după scriitorii străini, din condeiele cele mai dibace ce avem pentru popor (*Ion Agârbiceanu*,

Ștefan Căcoveanu, Aurel Cosciuc, Dr. Elie Dăianu, Dr. Aurel Dobrescu, Alexandu Lupeanu-Melin, Petrea Dascălul, I. U. Soricu, ș. a.)

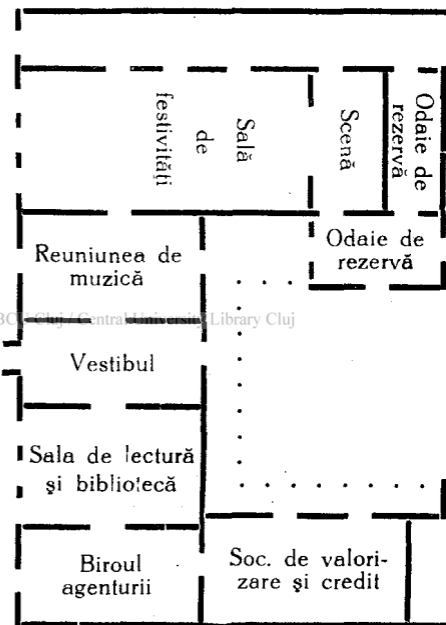
Mai însemnăm, că din cărțile tipărite până acum în „Biblioteca poporală a Asociațiunii”, precum și din alte cărți bune pentru popor, am format câteva mii de serii pentru 5000 de biblioteci populare. Jumătate sunt dăruite de pe acum, precum am spus și mai înainte. Dar mai avem încă.

În urmare, rugăm și aici toate comunele românești constituite în cercuri culturale ale Asociațiunii, cari până acum nu au biblioteci, să se adreseze, fie de dreptul Asociațiunii în Sibiiu, Strada Șaguna Nr. 6, fie directorilor de despărțământ, să le dea câte o astfel de bibliotecă și li se va da cu siguranță.

În chipul acesta nu credem să mai rămână comună neînvestită cu carte românească dătoare de lumină.

Bibliotecile Asociațiunii se administrează după regulament special.

Pentru adăpostirea acestor biblioteci, pentru încurajarea tuturor pornirilor românești bune (datine, dansuri, ș. a.), pentru strângerea la un loc a tot ce se ține de înaintarea unei comune,

Stradă.

1) Aceeaș observare ca la pag. 50.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Schită de Casă Națională sătească, pentru
Nr. 1 comune mai mici ¹⁾**

Grădină

Magazie co-
mună de bu-
cate, etc.

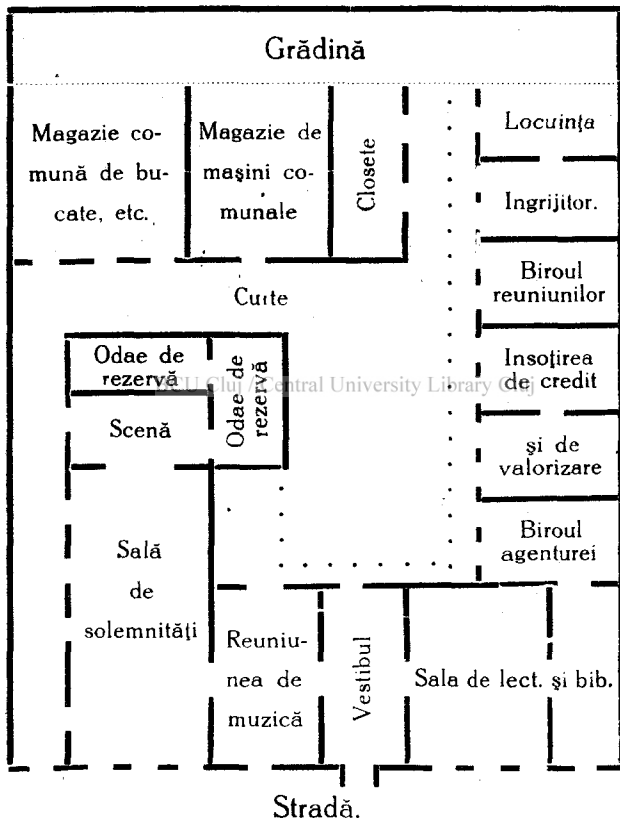
Magazie de
mașini co-
munale

Closete

Curte

Teren pentru între-
girea casei naționale
comunale

Schiță de Casă Națională sătească, pentru Nr. 2 comune mai mari ¹⁾

¹⁾ Aceeaș observare ca la pag. 50.

Asociațiunea va stăruî și porni în fiecare comună românească pentru zidirea câte unei case naționale sătești, cam în felul celor arătate în schițele alăturate.

4. Asigurarea acestor lucrări și pe viitor.

Pentru înfăptuirea deplină a acestor lucruri mari nu ajung mijloacele de-acum. Trebuie să ne facem fonduri anume cu menirea de a păstră și întregi toate aceste lucruri și în viitor.

Dându-și seama de aceste trebuințe, adunarea generală a Asociațiunei, ținută în 17 și 18 Octomvrie 1920 la Orade, a încuviințat următoarele fonduri cu menirea de a servi diferitele noastre scopuri culturale:

1. Fondul G. Coșbuc pentru trebuințele bibliotecii centrale.

2. Fondul S. Bărnăuțiu pentru trebuințele bibliotecilor regionale.

3. Fondul V. Stroescu pentru trebuințele bibliotecilor sătești.

4. Fondul N. Grigorescu pentru trebuințele secției artelor frumoase a muzeului central.

5. Fondul A. Odobescu pentru trebuințele secției arheologice și numismatice a muzeului central.

6. Fondul N. Bălcescu, pentru trebuințele secției etnografice ale muzeului central.

7. Fondul A. Șaguna, pentru trebuințele secției bisericești și școlare ale muzeului central.

8. Fondul A. Iancu, pentru trebuințele secției armatei ale muzeului central.

9. Fondul A. Buda, pentru trebuințele științelor naturale ale muzeului central.

10. Fondul T. Cipariu, pentru trebuințele muzeelor regionale.

11. Fondul C. Brâncoveanu pentru trebuințele casei naționale centrale.

12. Fondul G. Lazăr, pentru trebuințele caselor naționale regionale.

13. Fondul M. Kogălniceanu, pentru trebuințele caselor naționale sătești.

14. Inochentie Micu Clain, pentru trebuințele prelegerilor populare.

15. Fondul Titu Maiorescu, pentru trebuințele conferințelor pe seama intelectualilor.

16. Fondul I. Creangă, pentru premii acordate lucrărilor populare.

17. Fondul A. Vlaicu, pentru premii acordate lucrărilor tehnice.

18. Fondul A. Muresianu, pentru premii acordate lucrărilor literare.

19. Fondul G. Barițiu, pentru premii acordate lucrărilor istorice.

20. Fondul N. Desușianu, pentru premii acordate lucrărilor arheologice.

21. Fondul Dr. C. I. Istrati, pentru aranjări de expoziții.

22. Fondul A. I. Cuza, pentru instruirea analfabeților.

23. Fondul M. Eminescu, pentru tipărirea de lucrări literare.

24. Fondul V. Alecsandri, pentru tipărirea de lucrări populare.

25. Fondul Foștilor bursieri, pentru burse.

26. Fondul N. Iorga, pentru propaganda culturală românească în țară și străinătate.

Asociațiunea administrează și alte fonduri și primește în administrație orice fond cu menire culturală națională, rugând și de astă dată pe toți oamenii de bine să contribuie cu obolul lor pentru sporirea oricăruia din aceste fonduri.

5. Intregirea Casei naționale centrale.

Nu de puțină însemnătate e, în sfârșit, întregirea Casei naționale centrale.

Asociațiunea are, anume, în Sibiiu, Strada Șaguna Nr. 6 și 8 trei corpuri de zidiri.

Aceste trei corpuri s'ar întregi fiecare până unde numai se poate, formând astfel trei corpuri de zid la fel, cu o lungime de 62 metri și lățime de 16 m., legate la margini prin patru coridoare și alcătuind toate laolaltă un întreg de 170 de încăperi.

Și anume: In zidirea dinspre parc, dela intrare la stânga, în 18 camere, s'ar aranja colecțiunile arhivei, bibliotecii, manuscriselor, ș. a. Asociațiunea cu o sală mare, de cetire, având întocmirile cele mai moderne și cu cabinete mai mici pentru învățații, cari ar voi să facă cercetări speciale în biblioteca aceasta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela intrare la dreapta ar fi sala cea mare de serbări, reprezentații, conferințe, nu ca până acum în etajul al doilea, unde nu se poate urcă ori și cine.

In catul întâiu și al doile din spre parc al acestui corp de zidire cu 52 de încăperi s'ar aranja sistematic, după secții, colecțiunile din ce in ce mai numeroase ale muzeului central al Asociațiunii.

In parter, partea din spre Strada Șaguna, dela intrarea principală la dreapta, ar fi biurourile (cancelariile). Asociațiunii 10 încăperi. La stânga alte 8 încăperi, pentru trebuințele diferi-

telor societăți culturale din loc : Reuniunea de muzică, de agricultură, de sport, de femei, ș. a.)

Catul întâielea și al doilea partea din spre strada Șaguna ar fi pentru locuințele funcționarilor Asociațiunii, iar partea din spre curte ar fi pentru legătorie de cărți, magazie, redacții, preparatoare desinfectare, ș. a., ce trebuiesc muzeului și bibliotecilor Asociațiunii.

În subteranul bibliotecii, iar în mansardă (pod) lucrurile la fel ale muzeului, având să fie trimise și unele și altele muzeelor bibliotecelor românești care nu ar avea încă astfel de exemplare.

În sfârșit, scara de onoare ar fi împodobită cu busturile și tablourile bărbaților mari ai neamului nostru.

Iată planurile mai însemnate ale Asociațiunii pentru viitor.

„Textul broșurii de față a fost scris aproape întreg, din partea fostului secretar literar al Asociațiunii, dl Ioan Georgescu. Adăogările le-au făcut membrii biroului.

Cuprinsul:

	Pag.
Oameni buni, credeți faptelor!	5
I. Ce a făcut Asociațiunea până acum?	7
1. A ajutat oameni	8
2. A sprijinit literatura și știința	11
3. A înființat biblioteca centrală	13
4. A întemeiat muzeul central	16
5. A luminat poporul	31
6. A unit pe toți românii	38
7. Ce spun oamenii mari despre Asociațiune	40
II. Planuri pentru viitor	44
8. Monumente artistice	45
9. Case Naționale Cluj / Central University Library Cluj	47
10. Biblioteci populare	49
11. Asigurarea acestor lucrări și pe viitor	64
12. Integrirea Casei Naționale Centrale	66

Ilustrațiuni.

	Pag.
Casa Națională Centrală a Asociațiunii	3
Sală de lectură din biblioteca centrală a Asociațiunii	14
Interior din biblioteca centrală a Asociațiunii	15
Secția artelor frumoase (Picturi de M. Pop) din muzeul central al Asociațiunii	17
Secția artelor frumoase (Picturi de O. Smighelschi) din muzeul central al Asociațiunii	18
Secția bisericească a muzeului central al Asociațiunii	20
Interior din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii	21
Interior din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii (casă dela Săliște)	23
Interior din secția etnografică a muzeului central al Asociațiunii	24
Secția etnografică (furci de tors) a muzeului central al Asociațiunii	26
Secția etnografică (Olăritul) a muzeului central al Asociațiunii	27
Secția armatei din muzeul central al Asociațiunii . .	28
Secția științelor naturale. Subsecția mineralogică din muzeul central al Asociațiunii	30
Secția științelor naturale. Subsecția zoologică (paseri) din muzeul central al Asociațiunii	32
Secția științelor naturale. Subsecția zoologică (fluturi) a muzeului central al Asociațiunii	33

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CLUJ

Aceasta se taie, și după umplerea bricelor, se trimite Asoc., Sibiu str. Șaguna 6.

Rugăm pe toți aceia, cărora le stă la inimă înaintarea însoțirii și, printr'în-sa, a neamului nostru, să binevoiască a umplea această pagină, arătând în ce calitate doresc să fie sprijinatorii noștri

Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român.

Sediul: SIBIU, Strada Șaguna No. 6

Despărțăminte și agenturi în tot cuprinsul Daciei superioare.

Fondată la 1861.

Președinte de onoare :

M. SA REGELE FERDINAND I.

Președinte activ : Vicepreșed. activ :

VAS. GOLDIȘ

Dr. OCT. RUSSU

Subsemnatul .....

..... domiciliat în .....

..... poșta ultimă (în orașe

Strada și Nr.) .....

județul ..... doresc

a sprijini „Asociațiunea“ în calitate de:

		Lei
memb. fond. al cas. națion.	}	odată 5000
„ „ „ Asociațiunii		pentru 1000
„ pe viață „		totdeauna 500
„ activ al „		anual 50
„ ajut. „		„ „ 10

Răspândiți publicațiile Asociației: revista
„TRANSILVANIA” și „BIBLIOTECA PO-
PORALĂ A ASOCIAȚIUNII”.

Rugăm a ne comunica îmbunătățirile dorite

BCU Cluj / Central University Library Cluj

subscrierea.

Sprijinul femeilor e foarte bine venit!